

3075. Med.
2. B. V. D.

RECTORE

VNIVERSITATIS HVIVS MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE REGIO,

DOMINO

DN. FRIDERICO AVGVSTO

ELECT. SAXON. HEREDE.

DE

**SUDORE
COLLIQUATIVO**

PRÆSIDE

DN. CHRISTIANO VATERO

PATHOL. P. P. ET PHYS. PROVINC. SAXON. NEC NON
ARCHIATRO ANHALTINO

*PATRONO ET PROMOTORE SVO OMNI
HONORIS CVLTV AFFICIENDO.*

PRO LICENTIA

SVM MOS. IN MEDICINA HONORES ET
PRIVILEGIA CONSEQVENDI

AD DIEM IVLII A. MDCCXV.

HORIS ANTE ET POST MERIDIEM CONSTITVTIS

IN AVDITORIO MAIORI

PVBLICE DISSERT.

GABRIEL FRIDERICVS CLAVDERVS

ALTENBVRG. MISN.

VITEMBERGAE, FORMIS SAMVELIS KREVSIGII.

DISSERTATIO INAUGVRALIS
DE
SVDORE COLLIQVATIVO

Inter res non naturales sic dictas, quarum usu et regimine legitimo sanitas hominis integra quam maxime non solum conseruatur, sed amissa quoque et labefactata restauratur, non ultimum, sed primum omnino locum meretur debita corporis perspiratio, utpote quae prae omnibus aliis euacuationibus et secretionibus tam necessaria, ut sine ea, ne per momentum quidem, uita durare, uel conseruari possit; quae rite se habente, reliquae secretiones omnes bene succedunt, et sanitas integra conseruatur aut etiam amissa facile recuperatur;

sed uero quocunque modo turbata, aut cohibita, ceteras quoque digestiones et secretiones deficere, indeque febres omnis generis, catarrhos, inflammationes, aliaque mille mala homini euenire, necessum est. Immo quindecies plures morbos ab impedita, uel perturbata transpiratione in nobis, quam omnium reliquarum euacuationum suppressione, oriri, dixerim. Propterea scite admodum Sanctorius Medicinæ Staticæ Sect. I. *Si quanta, inquit, et qualis oporteat, quotidie fit additio eorum, quae excedunt, sanitas amissa recuperatur facile, et praesens semper conseruatur: Si uero Medicus, qui praestit aliorum sanitati, solum capax additionis et euacuationis sensibilis, et nescit, quanta quotidie illorum sit perspiratio, illos decipit, et non medetur. Ille uero solus, qui scit, quantum et quando magis, uel minus corpus perspiret, nouit quantum et quando erit addendum, uel auferendum, pro sanitate conseruanda et recuperanda. Dignum igitur argumentum hoc mihi uisum, quod loco speciminis Inauguralis, consensu GRATIOSI ORDINIS MEDICI, plenius quodammodo disquirerem. Faxit Deus feliciter!*

T. H. I.

T. H. I.

Etsi quidem uita corporis nostri in motu sanguinis et reliquorum humorum blandissimo, eoque cum organis, elegantissime constructis, maxime harmonico consistat, fieri tamen non potest, quin inter motus tales non solum partes, ab alimentis superfluae et recrementitiae, sed etiam utiles et nutritiae simul secedant, et in auras maxime abripiantur. Quo fine a Conditore Sapientissimo, pro diuersitate humorum discernendorum, tamuariis et admirando plane artificio constructa organa accepimus, ut uniuersum corpus nostrum non nisi ex uasorum, tubulorum, glandularum, porulorumque secretoriorum congerie et fasciculo constare, non immerito dici possit.

T. H. II.

Ex omnibus tamen, quae per omnem uitam in nobis fiunt secretiones, praecipua, uti diximus, continua summeque necessaria est transpiratio, seu perspiratio insensibilis, qua partes humorum omnium tenuiores, non solum aereae et aquosae, sed cum his quoque aliae salinae, sulphureae, sub forma halitus, uel aerae subtilissimae, nemine aduertente, tacite per uniuersi corporis ambitum continuo tractu effunduntur, tanta quidem copia, ut reliquarum secretionum, licet maxime sensibilium, faecum nempe aluinarum, urinae, salinae, sputi etc., quantitatem longissime superent, uti iam dudum laudatus modo Sanctorius deprehendit, et ingeniosissimo curio-

A 3

riosis-

riofissimoque ponderandi modo l. c. demonstravit, ac quindécies maiorem materiae quantitatem per vias insensibiles, quam per sensibiles quotidie effluant probavit. Idque necessitate motus intestini, seu digestorii et progressivi continui, non solum sanguinis, sed reliquorum omnium humorum, non nisi cum vita ipsa finiendi; quod nisi fieret, non solum scoriae inutiles, a quibusvis alimentis superfluae et effoetae, sed ipsae partes eorum nutritiae largius, quam par erat, collectae, uasa sua circulantia ultra capacitatem adimplerent, imo distenderent, distorquerent, aut plane rumperent, eoque ipso transitum et circuitum humoribus omnibus, absque quo tamen, ne per momentum quidem vita consistere potest, intercluderent. Et hinc etiam est, quod illi, quorum corpora difficilius et parcius perspirant, observante iam tum Hippocrate nostro, sanitatis tempore robustiores, ob retentos magis succos alibiles, videantur, aut prae omnibus aliis facilius et frequentius omnis generis morbis, imprimis catarrhis et febribus affligantur, et quo minus transpirant, eo gravius semper laborent, et tardius, vel nullam plane sanitatem recuperent: E contrario vero eorum corpora, quae liberius transpirant, licet minus robusta et firma appareant, eo, quod cum transpirantibus vaporibus inutilibus et superfluis, multum quoque succi spirituosi et elastici ipsis deperditur, tamen rarius morbis, minusque periculosis tentantur, aut si tentantur interdum, beneficio transpirationis liberius facilius euadunt et conualescunt.

TH. III.

TH. III.

Atque ad hanc perspirationem etiam pertinet sudor in specie dictus, ubi nimirum partes humorum magis aquosae, serosae, inter transpirandum largius simullerumpunt, et propter copiam aëremque ambientem in poris cutis statim rursus in guttulas eiusmodi roridas abeunt, aequae ac vapores aquosi ubiuis a frigore premente in guttulas coguntur et conglomerantur. Vtriusque adeo et transpirationis insensibilis, seu sudoris eadem prorsus materia, eadem organa, eadem causae, modusque secretionis, gradu solum differentes, existunt; eoque minus dubitandum, quod sudatio moderata et blanda, aequae ac transpiratio insensibilis, ad excretionem mere naturalem, minus autem praeter naturalem pertineat: Sudorem omnino lenem et blandum, etiam exacte sanis, modo ab alimentis, modo laboribus et exercitiis corporis, modo atmosphaerae ambientis calore, aliisque causis, citra omne dispendium sanitatis, toto die experiuntur; quibus proinde, quod aliis, minus sanis, vix sudor fortis, id magis praestat et conducit tenuis odor.

TH. IV.

Quando enim sanguis, et cum eodem, tanquam vehiculo communi, succus chylosus e primis viis quotidie delatus, per multiplices vasorum meandros, continuo non solum circulatur, sed propter partes suas heterogeneas, salinas, sulphureas aliasque motu intestino digeritur, et ad secretionem impu-

impuritarum praeparatur, fieri non potest, quin inter motus istos partes eiusmodi aquosae, et cum istis quoque aliae heterogeneae attenuentur, resoluantur, et in halitum seu uaporem plus minus aquosum, redigantur: Quod uero in specie etiam partes salinae et sulphureae cum eodem suo uehiculo simul excludantur, uel solus odor et sapor falsus, modo subacidus, urinosus satis superque testantur: *Tachenius*, ut eo certius rei ueritas constaret, loturam ab indusiis, sudore aliquoties imbutis, per alembi cum destillauit, eoque ipso copiosum Sal uolatile, Salis ammoniaci instar, impetrauit, uti *Hippocrate suo Chirurgo p. m. 7.* refert. Immo etiam particulas gelatinosas, oleosas et fibrosas, iam tum partibus solidis, nutrimenti loco, intertextas, et conglutinatas simul abradi, et in uaporem eiusmodi modo humidum, modo siccum magis resolui, non solum phthifici, scorbutici aliisque cachectici, sed etiam sani experiuntur, nisi quotidie nouo, et sufficienti nutrimento reficiuntur: Non tamen est, ut, quod aliis uidetur, eandem prorsus ac urinae secretionis rationem et materiam iudicemus, cum nec tempore, nec natura, nec modo secretionis inter se conueniant, uti e sequentibus magis patebit.

TH. V.

Quemadmodum enim sapientissimi Conditoris nostri prouidentia machina corporis nostri uisceribus, miro ordine elegantissime constructis, iisque pro secernendorum diuersitate, uarie admodum fabre-

fabrefactis et formatis, donata; ita pro transpirationis sudorisque usu, uniuerfa eius superficies, seu cutis suis gaudet secerniculis, glandulis scilicet innumerabilibus, ut tota ipsius lamina interior ex iisdem fere constare uideatur; quae autem nihil aliud sunt, quam ipsarum arteriolarum, uenularumque, imo et neruorum extremitates, mirandum in modum inuicem contextae, contortae, et in nodulos quasi complicatae, per quorum tubulos porulosque non nisi subtiliores Sanguinis partes in statu naturali, satis digeri, a crassioribus separari, et uaporetenus excludi possunt. Secundum *Loewenboeckii, Cranzii*, aliorumque curiosum calculum, totum corporis nostri integumentum plus, quam uiginti millia secernicula habet, et in spaciolo manus, quod arena fere tegi possit, quinquaginta eiusmodi poruli numerari possunt, e quibus inter sudandum particulae minimae scaturire, et subuenientibus continua serie nouis, in guttulas roridas confluere, oculis, inprimis armatis, obseruarunt. Immo in secerniculis istis pelliculae conuexae, a cuticula formatae, reperiuntur, quibus, tanquam ualuulis, ostiola illorum contra iniurias aeris extrinsecas muniantur, ne occludantur facile, et transpiratio, uel ad momentum, cum summo uitae detrimento, intercluderetur. His, insuper accedunt pili cutis, quibus totidem ueluti fistulis acuminatis, seu pyramidalibus, aequae ac in plantis, extra cutim magis porrectis, halitus eiusmodi transire, eoque facilius et liberius euaporare queunt.

T H. VI.

Atque harum glandularum, tubulorumque subtilissimorum beneficio, halitus isti, facta quidem prius sufficienti digestionem, praeparationem, et solutionem partium, ut impulsus et appulsus sanguinis, per orbem suum continuo promoti, solo translocationis modo separantur, ac ueluti filtrantur; quando scilicet sanguis nouo subinde succo chyloso perfunditur, et per orbem ad omnes arteriarum extremitates propellitur, continuante simul motu intestino et digestorio, fieri non potest, quin ibidem quoque partes eius subtiliores resoluantur, et modo largius, modo parcius, pro causarum organorumque constitutione propellantur: Nulla hic opus est alia facultate expultrice, uel fermento aliquo speciali, nisi quod succus quoque nerueus subtilissimus et elasticus per neruos, arteriolarum comites, in glandulis istis concurrat, indeque motu et rarefactione partium aucta, illa percolatio eo magis faciliter et promoueatur: quemadmodum lienis uiscus prae omnibus aliis tam copiosissimis neruis, indeque affluxu succi neruei largissimo gaudet, non tam ob sensus exquisitoris morusque maioris necessitatem, quam lymphæ secretionem largiorem, de qua tot innumera uasa lymphatica, ibidem oriunda, manifeste testantur. Cuius succi neruei adiumento, etiam glandulae saliuales, copiosissimis neruorum ramificationibus instructae, lympham quoque spirituosam tam largiter, imprimis quando phantasia a cibo quodam siue grato, siue etiam ingrato, commouetur, effundunt.

dunt: Ligatis uero, uel dissectis neruis, non solum sensus motusque, sed etiam secretiones ibidem deficiunt.

T H. VII.

Dici autem uix potest, quot modis secretio haec, non sine ingenti sanitatis dispendio, saepius laedatur et turberetur. Modo enim sudor redditur nimis frigidus, falsus, austerus, acidus, uel etiam foetidus; et quoad colorem croceus, uiridescens, liuescens, aut plane nigricans, quod scorbuticis, et cachecticis familiaris, propter salia peregrina effluuiis hisce permixta; interdum etiam oleosus, et pinguis. Neque impossibile est, uere sanguineum fieri posse, quando fortius per arteriolas impulsus sanguis, nimium resolutus, earundem oscula perumpit. De quibus omnibus exempla quam plurima apud *Bonetum in Medic. Septentr.* nec non in *Sepulchreto*, et *Mangetum Thesaurum Practico* collecta habentur. Quod uero etiam uermes et semina uerminosa cum sudore exierint, uti quidem *Henricus ab Heer*, *Rhodius*, *Borellus*, *Bartholinus* alique referunt, non adeo certum uidetur; potius semina ista, inter poros cutis haerentia, per sudores tepidos et squalidos rancum exclusos fuisse dixerim, quemadmodum in phthiriasi ouula pediculorum, pilis cohaerentia, unica saepe nocte excludi, et intra paucas horas ad maturitatem augeri, notissimum est.

TH. VIII.

Sed omnium frequentissime, et in morbis quam plurimis excessu peccant sudores, quando nimis largiter et copiose, cum uirium prostratione, marasmo, lipothimiis, aliisque grauissimis symptomatis, excernuntur, quorum extremus gradus non immerito sudor Colliquatiuus Medicis uocatur, quo non solum partes serosae et aquosae sanguinis, sed etiam gelatinosae, oleosae, pinguedo ipsa, imo et fibrosae, partibus solidis iam tum intertextae et conglutinatae, rursus liquantur, funduntur, eoque ipso partes quaecunque carnosae, glandulosae et tendinosae simul consumuntur, marcescunt, uel plane euanescent, ut totum corpus, licet adhuc uiuum, sceletum non nisi cute uestito, simile reddatur. Non dum adest uera et perfecta colliquatio, seu fusio, *σύντηξις, ἐκτύξις, ἀνάλυσις*, quibus uerbis Hippocrates 4. Aphor. 21. Sect. IV. I. Epidem: T. XXXV. c. III. II. Epid. X. III. Epidem. T. VI. S. II. Prognost. T. XXXV. et alibi genuinam uocis rationem expraesit, nisi simul manifesta habitus carnosum, uel partium solidarum tabescentia accedat: Vnde etiam uocem *τήμεθαι, καὶ φθίνεν* colliquescere et tabescere communiter ibidem coniunxit, ut appareat, colliquescere reuera plus esse, quam tabescere.

TH. IX.

Talis procul dubio erat quondam sudor ille, qui olim uniuersam Angliam infestauit, et miserandum in modum deuastauit, indeque sudor Anglicus in specie dictus, quamuis deinde etiam latius se extendit, et alias quo-

quoque Prouincias epidemice, longe lateque, cum tanta hominum strage, ut uix crederetur, tantam hominum copiam Insulam istam continere, peruasit. Oriebatur in Anglia, testibus factis publicis, Anno MCCCCLXXXVI, et per XL fere annos ibidem grassabatur, ut quamuis brumali tempore non nihil intermitteret, mox tamen recrudescere, et eo magis desaeuiebat. Ex Anglia deinde per inferiorem Germaniam, Belgium, Selandiam, Brabantiam, Flandriam, Daniam, Noruegiam et Galliam ab anno MDXXV. usque ad annum XXX disseminabatur, tanta saeuitia, ut quam primum urbem aliquam populosam inuaderet, singulis diebus, obseruante Senerto aliisque, quingentos et plures occuparet, et ex aegris uix centesimus quisque euaderet. Correpti enim omnes, praeter alia symptomata, pesti alias communia, statim sudore eiusmodi colliquatiuo diffuebant quasi, cum summa uirium prostratione, qui etiam non nisi cum morbi, aut uitae dissolutione cessabat, quod multis inter uiginti quatuor horas contingebat.

TH. X.

Non solum tamen pesti, sed aliis quoque febribus pestilentialibus, malignis et ardentibus, imo et hecticis, cahecticis, scorbuticis, familiares sunt eiusmodi sudores, ubicunque textura sanguinis ita resoluitur et dissoluitur, ut partes serosae, gelatinosae, oleosae, non solum a cruore separantur; uti fit in Diabete et Diarrhoea colliquatiua, sed et simul in uaporem resoluuntur, et sub eadem forma per ambitum corporis exhalant. Dissoluitur uero sanguinis

nis contextus naturalis, quando partes in eo heterogeneae indecenti copia et modo concurrunt, eademque aliae prae aliis praedominium capeffunt, praesertim uolatiles magis, quippe quae ob particulas attenuatas, acutas, in motum redactae, etiam alias in eundem motum concitare queunt. Quaecunque igitur texturam illam sanguinis ita resolvere, aut resolutionem illam quocunque modo promouere possunt, ea quoque in causarum classem pertinent. De peste, et febribus istis pestilentialibus, nihil mirum, in quibus alias a contagio, uel alio principio nimis uolatili putrido, uniuersa sanguinis massa intimius commouetur, turbatur, et resoluitur, unde tantus aestus, fitis, tantae inquietudines, uigiliae pertinacissimae, deliria aliaque symptomata grauissima, agmine quasi facto, concurrunt; Quo ipso certe fieri aliter non potest, quin in subiectis, alias aptis, sanguineis, et largiori sero praeditis, uel etiam scorbuticis, textura alias rariori cutis gaudentibus, tales sudores contingant.

TH. XI.

Idem contingit in aliis morbis, ubi sanguis, prae nimia acrimonia, ad nutritionem plane ineptus redditus, et partes illius acres, etiam cum chylosis optimis suppeditatis, luctantur, tandemque in sudores erumpunt. Ita in phthisi non solum pulmonari, sed ex aliorum quoque uiscerum uitio et corruptione oriunda, inprimis in statu deplorato, cum scilicet morbus ad fatalem periodum praeceps ruit, aegri nullo

nullo symptomate magis, quam sudore perpetuo, diu noctuque fatigantur, et fere diffluunt, ut singulis noctibus, quo corpus maxime per somnum nutriri ac refici debebat, bis terue lintea cum stragulis mutare cogantur. Id quod etiam in cahecticis, a febre quacunque diu uexatis, obseruatur, quorum sanguis, a miasmate impuro, inprimis falso, inquinatus, aut undecunque intemperiem talem et Dyscrasiam nactus, siccum alibilem, licet optimum et largiter suffusum, tamen minus rite digerere, et sibi assimilare nequit, quin potius turbas maiores et motum praeternaturalem ex inde concipit, plures eo ipso impuritates generat, multiplicat, et inter eiusmodi turbas per ambitum corporis excludit.

TH. XII.

Adeoque omnia huc facere possunt, quaecunque motum eiusmodi excessiuum, et colliquatiuum sanguini inducere, uel solum texturam ipsius cutis et corporis laxiorem reddere apta sunt, inter quas etiam constitutiones aeris, inprimis nimis calidae et squalidae iuxta suam indolem humores minimum resoluendo, salia morbosa in motus maiores ac inordinatos concitando; uel etiam humida et frigida, non solum serositatem in corporibus augendo, poros corporis constipando, adeoque transpirationem debitam inhibendo; ex quo deinceps impuritates cumulantur, motus intestini eo magis augentur, et sic malo huic fores aperiuntur. Eo etiam noster Hippocrates respexit Lib. I. Epidem. S. 2. T. 10. II. et 2. Epi.

Epidem. S. 2. et 3. Aph. 6. Quum aestas, inquiring, similis fuerit Veri, sudores in febribus multos expectare licet: et L. VII. Epidem. In febribus, quae post caniculam uiguere, aegri multis sudoribus diffluxerunt, eoque difficiliorem iudicationem habuerunt. Sudorem Anglicum, uti Medici tum temporis omnes obseruarunt, antequam Prouinciam illam et reliquas inuasit, praeter solitum, crassa foetensque nebula antecessit, uti uidere est apud Sennertum, Wierum et alios.

TH. XIII.

Huc pertinent omnia alimenta, imo etiam medicamenta et uenena, quae septica sua ui resolutionem et colliquationem talem humorum promouere, uel solum poros corporis aperire, et relaxare possunt. Sic compertum est a uenenis arsenicalibus, et mercurialibus eiusmodi colliquationem inductam fuisse, cum subitanea totius corporis arefcentia et marasmo. *Leuinus Lemnius L. 2. d. Complexionibus*: Sudorem Anglicum ex abusu Vini Cretici maxime auctum fuisse, refert. *Listerus Exerc. Med. p. m. §1.* annotauit, primum quendam Mercatorem Londinensem, catarrhi fortuiti impatientem, alias robustum et plethoricum, a sumpto largius opio, et Epsomienibus aquis, tanto sudore correptum fuisse, ut ter quaterue indies indusia mutare coactus fuerit, sudore nihilo fecius per ipsas uestes copiose penetrante, cuius uix medelam impetrare potuit. Aquae enim istae copioso sale minerali alcalico et resoluti-

uo

uo gaudent, unde etiam in magna copia ibidem excoquitur, et loco aperitiui polychrestii uenditur. Quibus aquis accessit largior usus opii, Sale admodum uolatili et uaporofo praediti, cuius beneficio efficaciter quoque resoluit, et sudorem aequae ac urinam potenter mouet; id quod etiam *Willisus* ex crebra obseruatione compertum habuit, et *Pharm. Rat. P. I. §. VII. C. 2.* exemplis probauit; Et *Borellus C. IV. Obs. 57.* quendam ex nimia Laudani Opiati quantitate in somnum quidem incidisse, sed haemorrhagia simul larga superueniente, animam quoque efflasse refert. Eundemque adeo effectum ab aliis sudoriferis, imprimis uolatilibus, largius, uel iniusto tempore, modo, et loco sumptis, contingere posse, nullum dubium est; etiam ab ipso Antimonio Diaphoretico, uti *Boyleus* obseruauit, minus forte praeparato, calcinato, uel eloto, ubi partes antimonii salinae et sulphureae acres quidem recluduntur, sed minus dissipantur, prout apparet, quando antimonium anatica tantum, uel dupla parte nitri calcinatur, et medicina per superiora et inferiora purgans exinde emergit.

TH. XIV.

His causis saepe accedit etiam specialis ipsorum uasorum circulantium, in specie glandularum subcutanearum, textura amplior, laxior, adeoque ad receptionem et secretionem feri copiosi aptior; quemadmodum alii ob eandem uiscerum texturam ad diarrhoeas frequentes et largas, alii ad diuresin

C

copio-

copiosam, rursus alii ad salivae, feminis generationem et secretionem magis proni observantur: Saepe quoque glandulae secretoriae a rebus aliis extraneis, motionibus corporis fortioribus, frictionibus, balneis, linimentis et similibus nimium aperiuntur, quemadmodum masticatione rerum acrium poris glandularum salivarium magis laxantur, ut largius salivam suam effundant, renes ab urina acri stimulati, illius affluxum et secretionem copiosiore efficiant.

TH. XV.

Inter eiusmodi sudores excessivos autem fieri non potest, quin totius massae sanguineae, et reliquorum humorum contextus naturalis penitus destruat, gelatinosae et oleosae partes, tanquam vinculum reliquarum, dissolvantur, eademque una cum aquosis et spirituosus per ambitum corporis in auras effundantur, eoque ipso non solum omnis succus, nutritioni et augmentationi corporis necessarius, absorbat, generatio et proventus novi alimenti impediatur, vires et tonus viscerum, ob defraudatum alimentum, deiciantur. Ex quo etiam fit, quod multi intra paucum tempus ad extremam maciem, seu marasimum redigantur, et sceletis similes reddantur. Praeterea, qui sudoribus eiusmodi et madoribus colliquescentibus, diu noctuque fatigantur, hoc etiam incommodi habent, ut laxatis nimium poris cutis, et spiritu vitali exhausto, a quovis etiam leuissimo frigore, uel aura quacunq; spirante, grauiter laedantur, et ob cohibitam subito perspirationem,

tionem, eo maiori languore, anxietatibus praecordiorum, et doloribus artuum affligantur. Vniuersalem contracturam a sudore intempestive inhibito observauit *Paulin. C. I. Obs. 39.* In aliis serum adhuc residuum uiscidum et acre ad faucium, colli, et pectoris glandulas decumbit, ibidemque ardores, tussis, aphthas, aliaque mala inducit, donec tandem uniuersa sanguinis massa depauperata, ob spissitudinem nimiam, ad circuitum inepta, in motu suo, et eo ipso etiam uita deficiat.

TH. XVI.

Habent quidem eiusmodi sudores suos quoque gradus et differentias: Quo maior viscerum et sanguinis corruptio est, eo maior fit turba inter partes istas heterogeneas, eoque ipso maior et citior colliquatio. Hinc in phthisicis et hecticis potissimum tribus, uel quatuor horis a sumpto cibo, et circa noctem ingruunt, quando accedente nouo chylo, licet optimo, et transpiratione nonnihil, ob aeris densitatem, tum temporis maiorem, impedita, motus intestinus eo magis augetur, unde natura, eiusmodi motibus turbata, partes istas sibi onerosas per ambitum corporis excludit, idque indies repetit, quoties nouus e primis uis succus chylosus accedit. Quod in pluribus febribus cachecticis, aut cum corruptione viscerum coniunctis, imprimis in paroxysmorum declinatione, contingit.

TH. XVII.

Atque pro harum causarum, graduum, et complicationum cum aliis morbis, diuersitate, quam maxime uariat periculum huius mali. Non statim omnis spes reconvalescentiae abiicienda, modo uiscerum adhuc integritas sibi constet, et malum non adeo inueteratum, aut cum aliis morbis grauioribus coniunctum. Praeterea magis omnino periclitantur corpora teneriora, laxiora, minus firma, iuuenilia, mulierum magis, quam uirorum, si cetera fuerint paria. In febribus autem malignis semper suspecti et summe periculosi sunt sudores eiusmodi profusissimi, inprimis in principio statim mali, ubi eruditibus alias plena sunt omnia. Hinc *Riolanus S. 3. Tr. 2. C. 48.* Siue totius, inquit, ut in febribus malignis, ardentibus, hecticis, siue partis tantum alicuius fiat colliquatio, statim praedicenda mors est. Ita sudor colliquatiuus, omnem phthisin, a pulmonum non solum, sed etiam aliorum uiscerum corruptionibus oriundam, in statu deplorato comitatur, quando scilicet morbus ad fatalem periodum ruit. A solo isto symptomate phthisici in ultimum marasmi gradum praecipitati, cum facie Hippocratica uitam finiunt, indeque aequae ac Diarrhoea, non immerito, inter ultima et funesta phthisis signa habetur. Licet etiam in his, ob uarias circumstantias, ad tempus remittat, ut aegri saepe de futura sanitate sibi adulentur, et spem uitae longae concipiant; fraudulenta tamen haec pax non diu durat, sed, aucta interea
noua

noua caeochymia, facile rursus rampitur, et malum eo maiori impetu ad ruinam tendit. Alias tamen, ubi uiscerum tonus adhuc constat, interdum per euacuationes alias, Diarrhoeam scilicet, Diuresin, Saluationem, aut etiam per Apostemata salutariter soluitur, de quo notatu dignum exemplum, a *Morton. Phthisiolog. C. XI.*, obseruatum, in foemina quadraginta annos nata: Hic, eam post quatuor hebdomadas, a puerperio elapsas, uerbo tempore, in acutissimos inguinum dolores, incideret, Cl. Autor propinabat haustum, aliquantisper diaphoreticum, ex Aqua Card. bened. Theriacal. et Theriaca Andromachi: Quo factum ut in profusissimos statim, et admodum foetidos sudores colliquesceret, qui, non obstante stragularum remotione, ultra duas septimanas perdurarunt, cum ingenti uirium lapsu, tabidaque corporis consumptione. Quo obseruato, moderate adstringentia praescribit idem, sed quid sit? sudores quidem protinus cessant, uerum eorum loco Diarrhoea aequae colliquatiua, una cum torminibus sequitur, habitu corporis indies in peiorem tabis gradum ruenste; quo rursus uiso, non potuit, quin opiatorum et emplasticorum usu prudenti eandem coerceret, sed ex eo rursus in Diabetem largissimam, et supremum marasmi gradum incidit misella: Hac tamen, usu Gummi Arabici aliorumque adstringentium rursus cohibita, sudores immensi et colliquatiui denuo redeunt, unde, suasu Medici istius et tempestatis uernalis, aerem Londinensem cum Aprico Hamsta-
diensi mutat, qua mutatione aeris in insignem saluatio-

uationem, per viginti dies et amplius malum mutatur, dispositione tabida adhuc manente, uel etiam aucta magis, usu tamen lacticiniorum, iuuante aere salubri, appetitus, et cum eo, nutritio debita corporis sensim redit. Tandem Apoftemate in inguine, ubi dolor primum inuaserat, aperto, pristinae sanitati restituta fuit, et per decem, et amplius annos, incolumis uixit. Ex quo apparet, quam maxime hi affectus, Sudores; Diarrhoea, Diabetes et Saliuatio conueniant, ac inter se transmutentur facile; Quantaque prudentia in ipsorum cura opus sit, ut euentus nihilominus exoptatus in statu ancipiti sequatur.

TH. XVIII.

Sed uidebimus iam, quomodo mali huius tam taediosi, tamque periculosi cura legitime administranda. Cum enim sudor talis raro, aut nunquam solitarius affligat, sed uel scorbutio inueterato, uel febribus cachecticis, imo malignis et pestilentialibus, nec non uiscerum corruptionibus internis, aliisque uariis morbis complicitur communiter; atque hi omnes ab innumeris causis remotioribus et proximioribus pendeant, quilibet sane uidet, quantae molis sit, in tanta morborum causarumque complicatione, medelam conuenientem sufficientemque inuenire: Ipsa quidem ratio eo ante omnia respiciendum esse suadet, ut resolutio, colliquatio et secessus feri a sanguine nimis inhibeatur, simul tamen causae, a quibus malum oriri uidimus, tam remotiores, quam proximiores remo-

remoueantur: Deinde symptomata interuenientia alia praecaveantur, aut ad minimum mitigentur, et uiscerum omnium tonus naturalis ac robur restituantur; Sed hoc optis, hic labor est. Non certe sufficit, sudorem solum cohibere, nec quicquam leuaminis, uel emolumenti, a uolenta eius suppressione aegri acquirunt, potius noua et grauiora exinde symptomata, anxietates, tormina, inflammationes, Diarrhoeae, Diabetes aliaque mala excitantur, nisi omnes eius causae, et morbi complicati remoueantur, nouusque succus nutritius generetur.

TH. XIX.

Adeoque consultum, et tutius omnino erit, in omnibus eiusmodi morbis, quibus malum hoc familiare est, in tempore cauere, ne ulla ratione, siue Diaetae, siue Curae errore, eidem fores aperiantur: Non minus sudores tales, quoniam tot morbis aliis complicati, mirum quantum negotii et impediementi Medico faciunt, ita tractandi, ut praecipuus semper respectus horum habeatur; alia nempe ratione et Methodo in scorbuticis, alia in phthificis, haemopticis, Hecticis curentur et sic porro.

TH. XX.

Hinc laxantia et abstergentia Medicamenta tantum conueniunt, ubi sudor sit a colluata terosa, imprimis uis collecta, eaque mitiora e Rhabarbaro
Gla-

Gialappa, Magnesia, Mechoacanna, Ipecacuanha, Agarico carthamo, foliis sennae, et similibus concinnata, et, pro indicantium suasu, pluries repetita, uel aliis alterantibus interposita: Sic *Riuerius* C. III. Obs. LXXX, solo puluere Gialappae, bis in mense cum Cremore Tartari exhibito, trium mensium spatio affectum hunc ad summum gradum auctum, a se feliciter curatum esse perhibet. Purgantia uero fortiora et emetica, in primis Aloetica, scammoniata, antimoniata et mercurialia nullum plane hic locum inueniunt, eo quod acrimonia sua irritante et resolvente fusionem et colliquationem feri magis promoueant, quam imminuant.

TH. XXI.

Multo minus Diaphoretica, uel etiam Diuretica, hic unquam prodesse posse, uidentur, quoniam illa natura sua, siue salina et uolatili acri, siue etiam salina et terrea, uinculum sanguinis et feri eo magis resoluunt, rarefaciunt, indeque malum, non raro intulisse, aut solum promouisse, supra iam obseruauimus. Idem etiam de Diureticis metuendum, quorum praeterea validissima saepe urinam non promouent, eo magis uero sanguinem attenuant, rarefaciunt, maioremque colliquationem efficiunt. Alia tamen ratio est cum sudoribus criticis, et quibus grauius malum remoueri, aut praecaueri potest, ubi ~~omnino~~ sudor etiam sudoriferis, quemadmodum vomitus, saepe uomitionis, Diarrhoea laxantibus, saluatio saluantibus, curari possunt et debent. Ita sudor

sudor ille Anglicus, referente *Foresto*, *Sennerto*, *Wiero* et *Willisio*, sudoriferis temperatis, et debito tempore modoque adhibitis, in multis feliciter fuit curatus; Quod cum uiderint alii adhuc sani, se mutuo adhortati sunt ad sudorifera, etiam praeseruationis causa sumenda, sed sine selectu remediorum et methodo, quam maxime necessaria; Indeque infelici admodum euentu, et cum plurimorum subitanea morte. Tantum momenti in debita remediorum, etiam si optimorum, usu et applicatione situm.

TH. XXII.

Praecipua tamen curationis spes omnino in acrimoniam sanguinis alterantibus, et tonum uiscerum digerentium corroborantibus sita est; quaecunque igitur siue acrimoniam excessiuam humiditate sua diluendo, siue gelatinositate blanda inuolucendo et temperando, siue eandem absorbendo, figendo et ligando, simulque robur uiscerum restituendo, id praestant, ea omnia huc referri et in usum trahi possunt. Et quoniam alia prae aliis uirtutibus hisce eminent, imo pluribus indicationibus satisfaciunt, ideoque eorundem debita applicatio, et administratio prudentem omnino et circumspectum Medicum requirunt, quo deficiente, etiam optima et generosissima remedia nihil efficiunt, imo nocent. Prae ceteris maximum emolumentum hic praestabunt Medicamenta gelatinosa, pulposa, et mucilaginosa, quandoquidem non solum acrimoniam colliquantem inuoluunt, temperant, sed etiam uinculum feri

et sanguinis, imo et nutrimentum, per sudores eiusmodi absumptum, restaurant. Talia sunt decocta et infusa e Radic. Althaeae, Symphyt. Polypodii, Liquiritiae. Herb. et sem. maluae, hordei, passul. maior et minor. ficuum, iuiubarum, et similibus: Emulsiones ex seminibus IV frigidis, papaueris, amygdalis, pistaceis, pineis; Pulveres gelatinosi Eboris, Mandibulae Lucii piscis, C. C. philosoph. Gummi Arabici, Tragacanth., Spec. diatragacanth. frigid., de Hyacintho, Liberantes, Diamargarit. frigid., pulu. Haly contra phthisin recent. praeparat. Liquiritiae, Consolid. mai. femin. plantagin. Gelatinae ipsae eboris, ichthyocollae, priapi tauri, et similia; quae etiam inter remedia Diaetetica commendabuntur.

TH. XXIII.

His non immerito interponuntur etiam terrea subtiliora et mucilaginoso, Pulvis Tormentill. Bolus armena, Terra sigillata, Lac lunae, Ossa sepiae, Ebor sine igne, Corallia, Lap. cancr. Margarit. Mater perlarum, Antehect. Poter. et similia, inprimis succo citri saturata, it. Lap. haematit. sanguis Dracon. *Hoffmannus. Mater. Medic. p. m. 358. refert, senem LXXII. annorum diu noctuque sudoribus per spatium trimestre fatigatum, et penitus fere exhaustum, breui tempore solo Ebore sine igne, in emulsionibus dato, feliciter restitutum fuisse. Cl. Morton l. c. p. 63. sudores tales, post multa alia, ab aliis Medicis in cassum tentata, solo usu corticis Peruuiani a se curatos, testatur.*

TH. XXIV.

TH. XXIV.

Imo et Nitrata et Vitriolata huc pertinent, quoniam natura sua terrea subacida motum et aestum humorum egregie compescunt et temperant, modo respectus habeatur uentriculi et aliorum uiscerum, ne largiori eorum dosi horum tonus debilitetur. Inter quae prae ceteris excellunt et commendari merentur Nitrum ipsum depuratum, Vitriolatum, Violatum, Rosatum, Antimoniatum, Lapis prunellae, Arcanum duplicatum, Materia perlata, seu Magisterium Nitri, Magnesia alba, Saccharum et Magisterium Saturni, Aluminis Dolaei, Tartarus Vitriolatus, Vitriolum martis, Crocus martis adfrictius et aperitius, Tinctura antiphthisica Grammani rite praeparata, it. Appropr. D. Praesid. Rosar. pap. rhoead. martis pomata, cydoniata, Lapid. Haematit.

TH. XXV.

Neque etiam opium et opiata hic excludi debent, licet antea ex eorum abusu malum hoc indutum fuisse, obseruatum fuerit: modo prudenter et circumspecte, praesentibus adhuc uiribus, debita quantitate, modo et regimine conuenienti adhibeantur. Toto enim die experimur, quod sale suo uolatili oleoso optime temperato, egregie omnes motus et aestus humorum, etiam in parcissima dosi, mirifice temperent, fluxus omnium humorum, diarrhoeas, haemorrhagias, uomitus etc. coerceant, dolores leniant et sopiant, imo somnum quocumque

tempore et loco concilient. Requirit enim debita succorum omnium in corpore nostro digestiones, distributiones et secretiones, certum quoque uiscerum et uasculorum omnium robur et tonum, non nimis strictum, uel rigidum, ne angustatis, aut plus minus occlusis poris intermediis, impediatur necessarius succorum transitus; neque tamen etiam nimis laxum, flaccidum, ubi, collabescentibus et subsidentibus uasculis alias minimis, succi non minus, tam in circulatione, quam digestionem et secretionem impediti, corrumpuntur magis, et ad secessum talem disponuntur. Vtrique autem scopo satisfaciunt opiata, eoque ipso hic quoque maximum curae momentum absoluere possunt. Cuiusmodi insignia exempla apud *Ettmullerum Tract. de Vi sudorifera opii* in phthificis, sudoribus eiusmodi nimis diu nocturneque afflictis, obseruata legere licet. Habent etiam phthifici et hectici prae ceteris hoc peculiare, nisi iam ad extremum tabis gradum perducti fuerint, quod anodyna et opiata facilius ferant, et insigne ex iis leuamen omnium symptomatum, et inprimis quoque sudoris remissionem, sentiant; procul dubio, quod tonum uiscerum in his teneriorem, laxiorem simul corrigant, eoque ipso digestionem, distributionem et assimilationem nutrimenti naturalem restituant. Cogitandum tamen semper de uiribus aegrorum, indeque mitiora et optime temperata esse expedit. Qualia sunt Laudanum Opiatum, Eff. Opii Sydenham. uel similis. Pulu. Anodyn. D. D. Praesid. Pil. Eiusd. de Styrac. corr. de Cynoglossa, Diacod. Mont. Sirupi papau.

papau. commun. et errat. Elect. Antiphthificum, Diacord. Fracastorii correct. et ipsa Theriaca; Haec enim Electuaria praeter alia ingredientia alexipharmaca maxime temperata, opiatum quoque et anodynis gaudent, multisque indicationibus satisfaciunt. Vnde iam tum *Galen. Lib. de Theriac. C. XV. Theriaca*, inquit, *sudores in cardiacis optime sistit, quando corpus sudore adeo diffuit, et uires ita dissoluntur, ut ne uinum, uel aliud remedium eas reparet.*

TH. XXVI.

A quibusdam Practicis hic magna fiducia quoque in linimentis externis, et balneis refrigerantibus, adstringentibus ponitur, eoque sine commendantur Balnea ex herbis refrigerantibus, foliis salicis, heder. terrestr. nymphaeae, rosarum et similibus, imo et alumine; Linimenta uero ex Unguento resunitino, oleo rosarum, nymphaeae, myrtino, omphacino, cydoniorum parata. Alii laudant decubitus super strata coriacea et lintea, cerussa, farina hordei, uel amylo perspersa: quae quidem omnia natura sua frigida constringente et condensante, uel etiam oleosa emplastica poros cutis occludunt, et egressum sudoris impedire possunt; sed, causis internis mali prius non sublatis, eo maiores turbas in uisceribus concitant, ut, nisi sudor priorem, aut alium exitum rursus inueniat, exinde plura et grauiora mala, uti iam supra obseruauimus, sequantur, necesse sit. Quare cautius cum his mercandum, eademque potius omittenda, aut non nisi post principia, fundamento mali interno prius curato, adhibenda suaserim.

TH. XXVII.

Atque talia sunt, quae malo huic tam graui medendo haberi possunt remedia Pharmaceutica. Chirurgia uero parum uel nihil auxilii hic suppeditat, nisi quod Venae sectio debito tempore et quantitate instituta, interdum maximum curae momentum afferat, ubi sanguinis copia, uel solum motus difficilis, uel nimius et feruor in uisceribus simul urgent, nec alia grauiora contraindicantia obstant: Id quod etiam de scarificationibus ualet. Vtrisque enim sanguis non solum depletur, sed eiusdem quoque feruor et aestus imminuitur, restitatio et inflammatio praecauetur, motus liberior redditur, quorum singulorum culpa sudores eiusmodi colliquatiuos non solum excitari, sed et foueri et augeri posse, ex antea dictis liquet. Sed transeo potius ad remedia Diaetetica, quorum regimen, uti in omnium morborum, ita huius imprimis cura maxime necessarium, praecipuam saepe paginam absoluit. Frustra hic medicamentis pugnatur, nisi Diaeta conueniens ab aegris obseruetur.

TH. XXVIII.

Vidimus autem supra, quantum aer nimis feruidus et squalidus sanguinem et reliquos humores nimium commouendo, resoluendo, simul poros cutis secretorios aperiendo; uel etiam frigidus et humidus uias istas occludendo, in producendo augendoque hoc malo ualeant. Igitur omnino cogitandum, ut aegris talibus aer non adeo calidus, neque tamen frigi-

frigidus, sed temperatus, et ipsorum intemperiei contrarius commendetur. Id quod etiam in electione locorum, ubi decumbunt aegri, et stratorum, quibus teguntur, obseruandum, ut ubiuis debita proportio et harmonia obseruetur; et si forte talis aer conueniens ibidem locorum deficit, eundem quoque, nisi quid obstet, cum alio meliori mutare licet, uti antea a Cl. Morton. cum emolumento insigni factum esse uidimus.

TH. XXIX.

Pari ratione alimenta eligenda sunt, quae causis quibuscunque morbificandis resistunt, simul quoque nutrimentum optimum suppeditant, et totum uiscerum restaurant. Eoque fine omnino commendari merentur omnes cibi boni succi et facilis digestionis non solum, sed quae in specie substantia sua gelatinosa, glutinosa et dulci acrimoniam et motum humorum praeternaturalem efficacius temperant, inuoluunt, moderate adstringunt; et quoniam in maiori quantitate assumi possunt, ad coercendos sudores plus saepe, quam medicamenta omnia, ualere obseruantur. Talia sunt Decocta, iuscula et pulmenta e gallinis, carne et pedibus uitulinis, cancris, ostreis, pineis, pistaceis, amygdalis, farina tritici, uel potius siliginis, oryzae et similibus parata cum quouorum uitellis, gummi arabico, tragacantha, condita. Vnde Schelhammerus de febr. Hect. nihil, inquit, medicamentis quibuscunque efficitur, nisi usus cochlearum, cancrorum, it. ostrearum et mytilorum accedat.

cedat, Quae uti valide refrigerare et glutinosa in aegris prodesse constat; sic narcotici aliquid etiam habere certum est, adeoque omni indicationi satisfacere: Quorum sane effectus uidi, re deplorata et aliis omnibus frustrantis, prorsus admirandos; Idemque Cardanus, Conringius, Sennertus, Meibomius et alii multiplici experientia edocti testantur. Et Nic. Tulpius Lib. II. Obs. 8. refert, desperatam tabescentem, frustra praescriptis antea potionibus refrigerantibus et humectantibus, ostreis crudis uix comestis, protinus integre conualuisse. Verum nihilo secius in horum quoque usu prudentia magna opus est, et probe iudicandum, quantum aegrorum temperies, et inprimis uentriculi constitutio, consuetudo, morbi complicati, aliaeque circumstantiae, admodum uariantes, admittunt, uel minus. Alias his cautelis non obseruatis, Vae, ut cum expertissimo Ludouico loquar, hecticis, tabidisque, quando ad eiusmodi resectiua, sesamo et papauere sparsa, pineis, pistaceis, et amygdalis turgentia dominantur.

TH. XXX.

Neque aliter cura lactis, a multis Practicis hinc tantopere commendata, optatos successus habere potest, nisi ratio illarum circumstantiarum habeatur. Omnia lactis genera parte sua serosa, gelatinosa et nitrosa multum quidem humectant, refrigerant, aestumque humorum temperant, parte uero oleosa et butyrosa simul quoque egregie nutriunt, sed tamen, ubi debilitas uentriculi et reliquorum uiscerum,

scerum, obstructio uasorum mesaraicorum, cacochymia austera acida concurrunt, ibi partes eorum serosae et caseosae, aequae ac butyrosae, in primis statim uis corrumpuntur, acescunt, putrescunt, indeque malum potius augent, quam imminuunt. Hinc etiam aliis subiectis magis prodest lac caprinum, uel asininum, propter substantiam tenuiorem, magis serosam et nitrosam, aliis serum ipsum, quod instar acidularum minus coagulatur, melius autem abstergit, aperit, diluit et refrigerat.

TH. XXXI.

Pari ratione a Medico dispiciendum, ut potus aegrorum naturae, consuetudini et inprimis morbo isti conueniens eligatur. Cum enim talis, fecus ac medicamenta et alimenta, ad aliquot libras, imo mensuras ab iisdem quotidie assumatur, ratione illius quantitatis insignis, si salubris fuerit, maxime prodesse; si uero insalubris et minus aptus, eo maiorem quoque noxam afferre potest. Prae ceteris quidem, ubi deficiunt cereuisiae temperatae, et habentur crassae, austerae, acescentes, fermentabiles, conueniunt Decocta hordei seu ptisanae cum rad. cichor. liquirit. scorzoner. eboro, passulis, flor. rosar. papau. errat. et similibus parata; Aliis etiam serum lactis caprinum, uel acidulae, aquae item refrigerantes et confortantes, flor. borragin. rosar. acaciae, cichorei, acetosae, papaueris, cinamomi cydoniata pro-

E sunt;

sunt; quibus pro necessitate, et uiscerum tonum confortandi causa, aliquid uini mosellani, uel similis interponi potest. Sic Mercator ille Londinensis, cuius supra ex Listero meminimus, ex uini rubri optimi usu insigne percepit leuamen.

TH. XXXII.

Tandem quoque reliquarum rerum huc pertinentium, euacuationum scilicet naturalium, motionis et quietis, somni et uigiliae, nec non animi pathematum, rationem debitam habere nouerit Medicus, ut neutrum ex his curam impediatur, quin potius promoueat. Alius, nisi suo officio fungitur, leniter abstergentibus et laxantibus monenda; iusto uero laxior moderate adstringentibus sedanda: Pariter cauendum sedulo, ut in somno et uigiis, motionibus corporis, animique pathematibus modus semper seruetur, utpote quorum excessus, uti in aliis, ita hoc imprimis affectu admodum periculoso, maxime noxios esse, ex antecedentibus satis liquet. In sudore Anglico, antequam eius indoles satis innotesceret, et aegri quietem negligerent, uix quisquam prehensus euadebat; Postquam uero aliorum periculo edocti, quantum possibile, in quiete et sudore blando conseruabantur, plerique a mortis periculo liberabantur.

Tantum hac uice.

S. D. G.

Cautelae Practicae.

I.

Si ab ulla corporis nostri excretionem excessiua uires debilitentur, id maxime quoque a sudoribus nimis contingit.

II.

Ita sine offensionis metu asserere licet, decies plures morbos ab impedita transpiratione oriri, quam omnium reliquarum euacuationum suppressione.

III.

Sudoribus colliquatiuis non solum partes fluidae, sed etiam solidae corporis absumuntur.

IV.

Non quilibet sudor excessiuus, statim colliquatiuis dicendus, sed quo nutrimentum, iam dum partibus solidis assimilatum, rursus absumitur.

V.

Sudores tales, uti in febribus acutis, hecticis et cachecticis, ita quoque in apoplexia aliisque morbis, si viribus iam fractis et cum aliis signis malis contingunt, mortem nunciant, et nullus amplius curationis locus est relictus.

VI.

Vbicunque ergo sanguinis et feri impuri abundantia

dantia et motus adest, uel solum imminet, a sudoriferis uolatilibus et operosis abstinendum.

VII.

Sudores nimii etiam sudore, sed blando, et quiete tutissime curantur.

VIII.

Antihecticum Poterii famosum non quidem suscipit laudes, quae eidem communiter tribuuntur, locum tamen inter absorbentia meretur.

IX.

Et Tinctura antiphthifica non omnibus hecticis prodest, imo nocet, ubi uentriculi et reliquorum uiscerum debilitas et uasorum obstructions concurrunt.

X.

In lactis etiam cura obseruandum, ut (1) ieiunio uentriculo potissimum, et tepide bibatur (2) omnia acida, aliaque, quae coagulationem eius promouere possunt, uitentur. (3) Medicamenta, quae coagulationem et corruptionem eius impediunt, interponantur.

XI.

Mere aquosa parum, uel nihil in sudoribus hecticis efficiunt, quoniam per eosdem confestim iterum excluduntur.

